

Jongeren en GSM

Jongeren en GSM

OIVO, januari 2010

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikersorganisaties

Agenda

1. Doelstellingen
2. Methodologie
3. Jongeren en GSM
4. Conclusies
5. Aanbevelingen

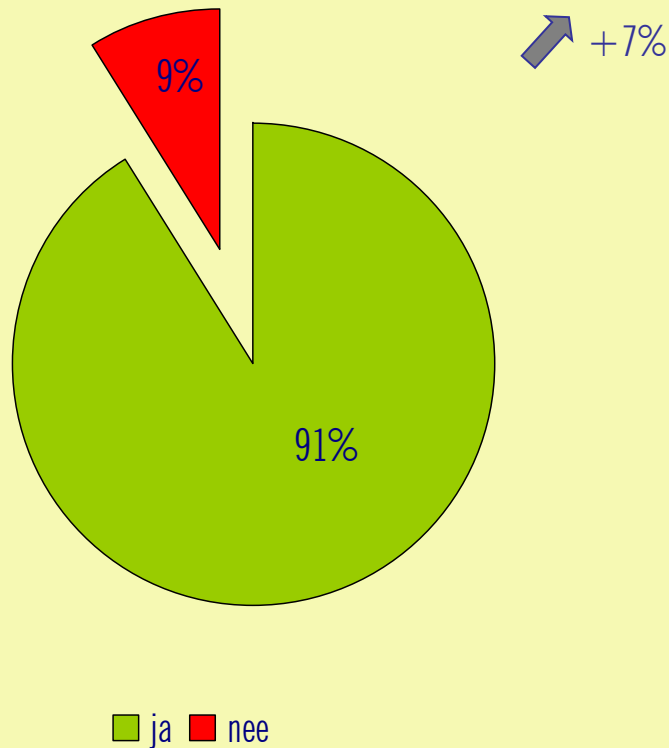
Doelstellingen

- Het doel van de studie is een evaluatie van het jongerengedrag op het vlak van het GSM-gebruik en van de bijbehorende risico's.
- Verschillende elementen worden geanalyseerd:
 - Bezit, aankoop en keuze van een GSM
 - Betaalwijze en financieringsbron
 - Gebruik en toepassingen
 - Ervaring met reclame, ongewenste SMS en abonnement
 - Ouderlijk toezicht

Methodologie

- Field : 2.600 kwantitatieve enquêtes (50'-60') bij Franstalige en Nederlandstalige leerlingen van het lager en secundair onderwijs (10-17 jaar) in scholen in heel België, door het OIVO afgenomen in de klas in de periode februari-maart 2009.
- Aselecte gelaagde gecorrigeerde steekproef (voor het globale resultaat).
- De resultaten hebben een gepaste statistische bewerking ondergaan.
- De totale foutmarge op de steekproef bedraagt 1,97%.
- Enkel de betekenisvolle resultaten worden voorgesteld.

Bezit van GSM

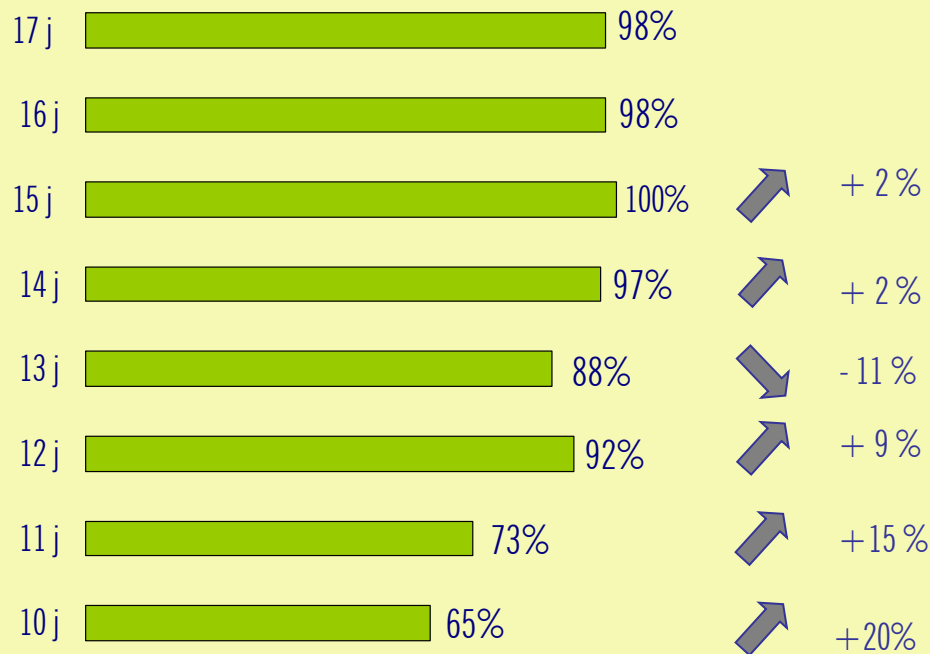
➤ Heb je een gsm?

- Meer dan 9 op 10 jongeren tussen 10 en 17 jaar heeft een gsm.
- Dat is een stijging van 7% in vergelijking met 2007.
- Bijna 1 op de 10 jongeren heeft geen gsm. De niet-bezitters vinden we, zoals verwacht, vaker bij de 10- en 11-jarigen (35% en 27%), maar ook bij de jongeren die in Brussel (16%) en in een klein Vlaams dorp (15%) wonen.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar

Bezit van GSM - verschillen volgens leeftijd

Evolutie in vgl met 2007

➤ Evolutie van het GSM-bezit met de leeftijd

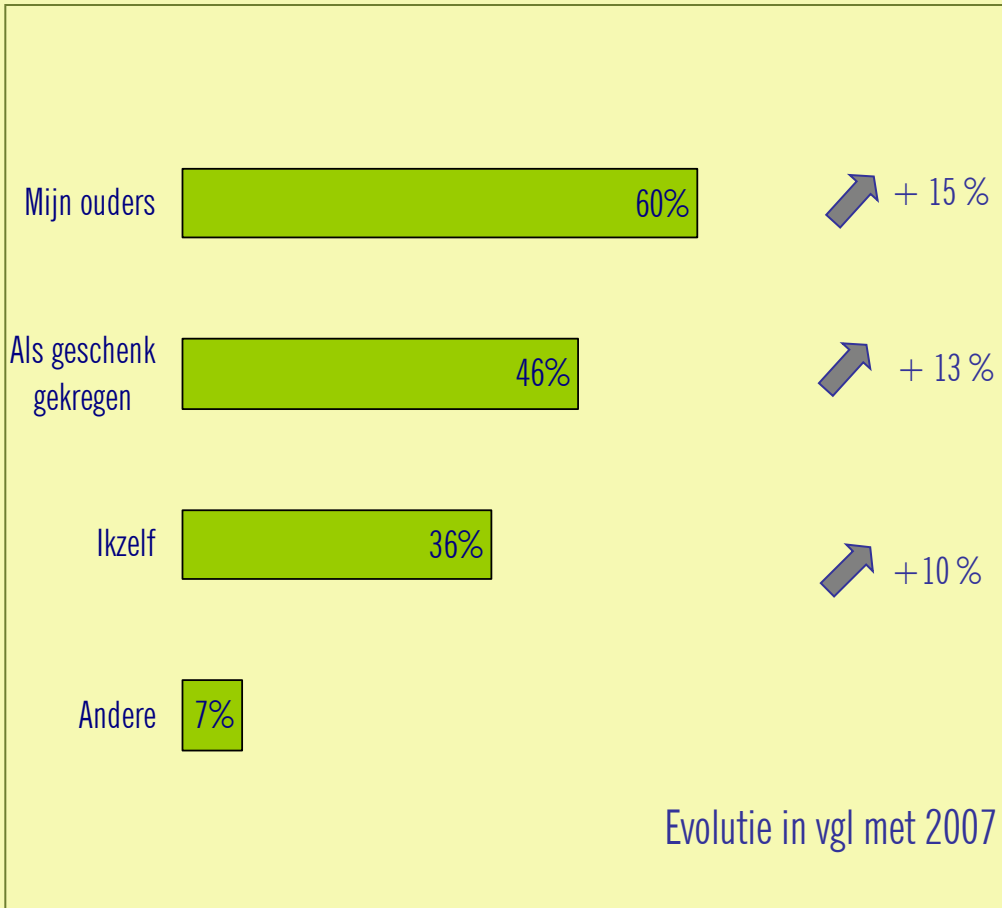
- Bijna 2 op 3 10-jarigen heeft een gsm. Dat aantal stijgt geleidelijk naar meer dan 9 op 10 bij de 12-jarigen.
- In 2007 hadden (bijna) alle 13-jarigen een gsm, nu geldt dat voor de 15-jarigen. Vanaf 14 jaar is het gsm-bezit nagenoeg algemeen.
- Het gsm-bezit stijgt voor alle leeftijdsgroepen, uitgezonderd de 13-jarigen. Bij de oudste groepen blijft het stabiel.
- De grootste stijging vindt plaats bij de jongste leeftijden.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar

Bezit van GSM - Verschillen volgens profiel

GSM-bezit	Groepen waarin meer jongeren een GSM hebben	Groepen waarin minder jongeren een GSM hebben
<p>Gemiddeld hebben 91% van de jongeren tussen 10 en 17 jaar een gsm.</p>	<p>Jongeren in een gezin met 3 personen (98%) en in een eenoudergezin met moeder (97%).</p> <p>Vlaamse jongeren uit landelijke gemeenten (99%)</p> <p>Jongeren uit de lage sociale groepen (97%)</p> <p>Jongeren in het secundair onderwijs: 1ste-2de secundair (96%), 3de-4de secundair (98%), 5de- 6de secundair (99%), algemeen secundair onderwijs (97%), technisch secundair onderwijs (98%), beroepssecundair onderwijs (100%).</p>	<p>Jongeren uit kleine Vlaamse dorpen (85%) en Brussel (84%).</p> <p>Jongeren uit de gemiddelde sociale groepen (88%)</p> <p>Jongeren in het lager onderwijs (73%).</p>

Aankoop van de GSM

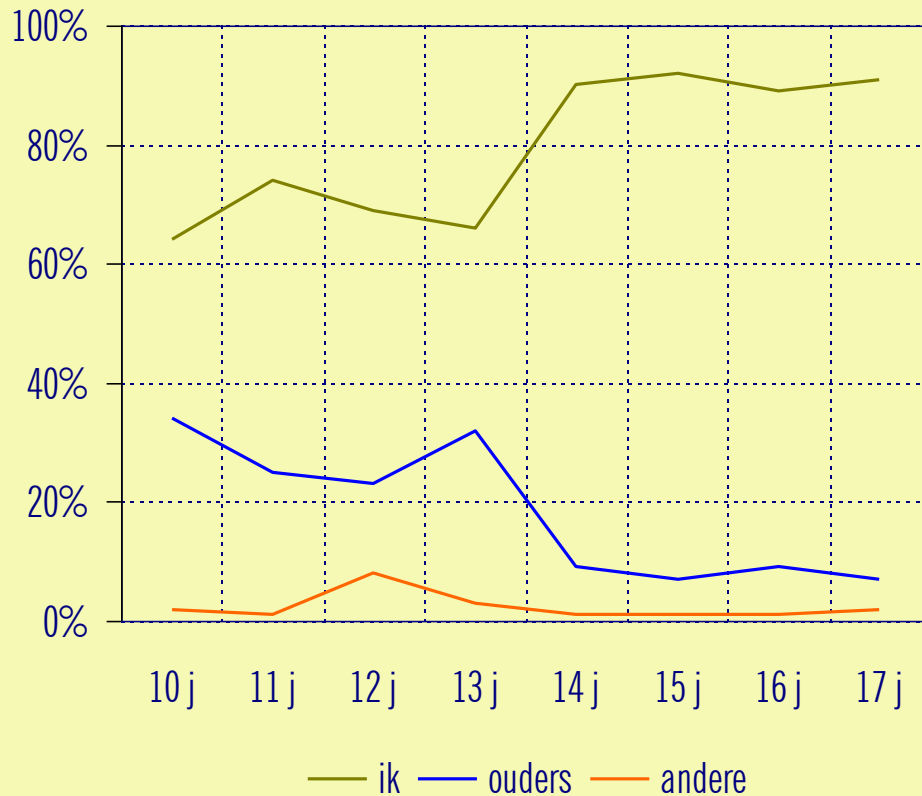

➤ Wie heeft je GSM gekocht?

- 6 op 10 jongeren krijgt een gsm van de ouders.
- Bijna de helft krijgt een gsm (ook) als geschenk.
- Meer dan 1 op 3 jongeren heeft zijn/haar gsm (ook) zelf gekocht.
- Franstalige jongeren krijgen hun gsm minder cadeau (-10%) en kopen hem minder zelf (-6%), bij de Nederlandstaligen is dat omgekeerd (resp. +8% en +5%).
- Jongeren uit lage sociale groepen krijgen hun gsm meer van de ouders (+ 12%), jongeren uit hoge sociale groepen minder (- 11%).

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

Keuze van de GSM

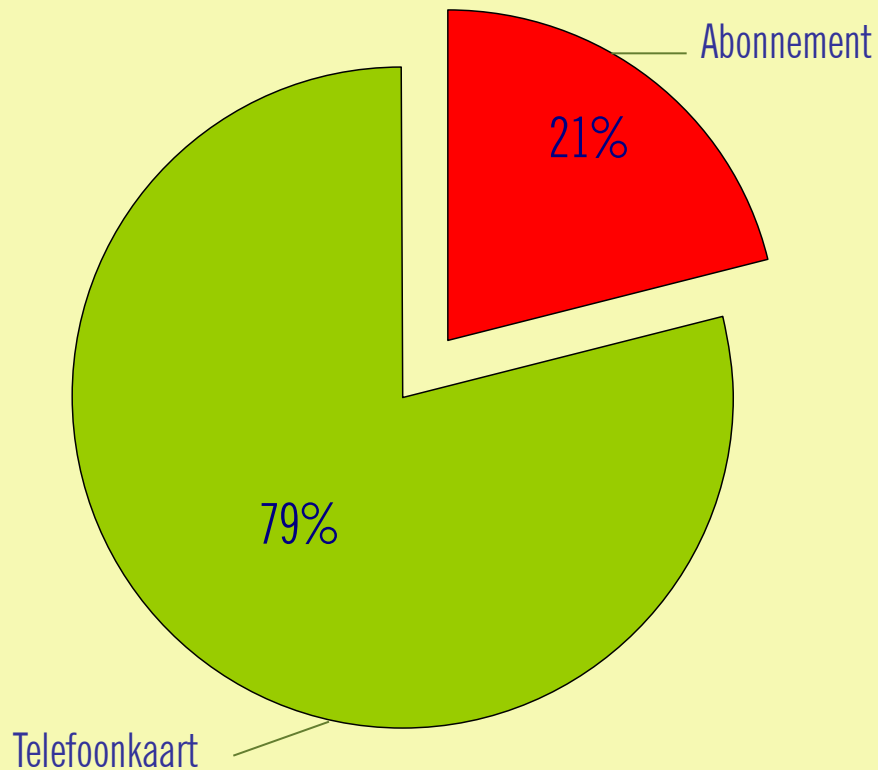

➤ Wie kiest je GSM?

- Ongeacht de leeftijd speelt de jongere zelf een grote rol. Zijn rol als voorschrijver is groot: gemiddeld beïnvloedt hij meer dan 8 op 10 aankopen. Jongeren uit het secundair technisch en beroepsonderwijs kiezen hun gsm in meer dan 90% van de gevallen zelf.
- Tussen 10 en 13 jaar is weegt de keuze van de ouders meer door, maar ook dan spelen de kinderen hun rol als voorschrijver al en onderhandelen ze met de ouders over de keuze.
- Eenmaal ouder dan 13 wordt de keuzebeslissing steeds zelfstandiger genomen.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM - betaalwijze

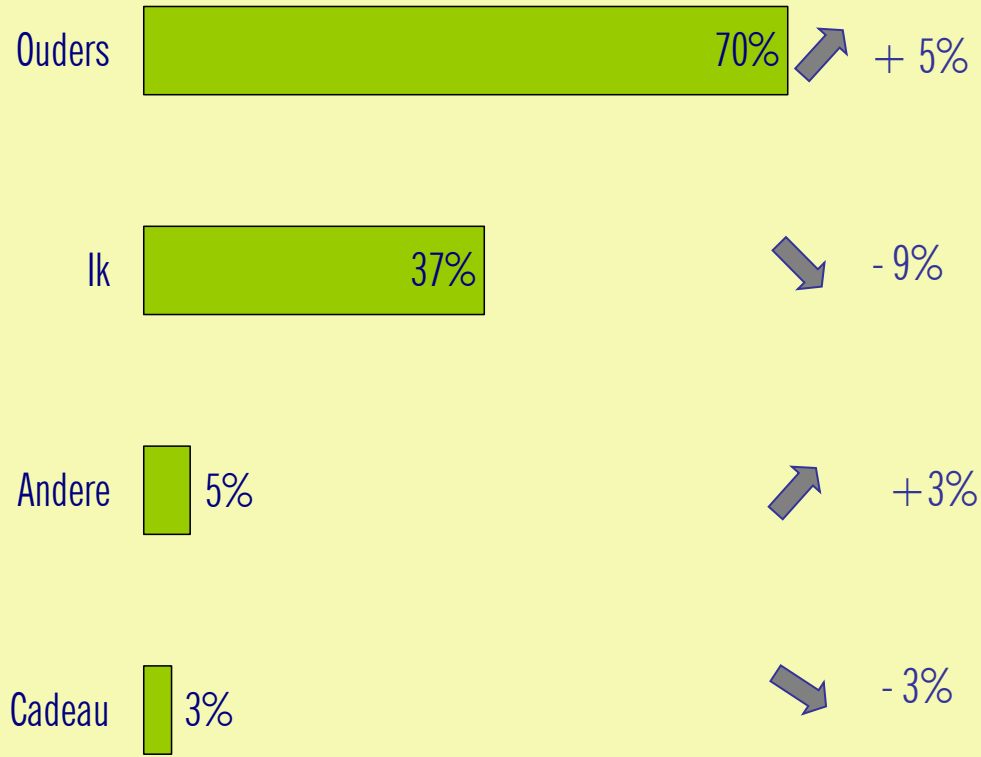
➤ Gebruik je een telefoonkaart of een abonnement?

- 8 op 10 jongeren gebruiken een telefoonkaart om toegang te krijgen tot het mobiele telefoonnetwerk. Meer dan 2 op de 10 hebben een abonnement.
- In vergelijking met 2007 neemt het gebruik van het abonnement toe (+7%) en dat van de telefoonkaart af (-7%).
- Er zijn meer abonnementen bij jongeren in gezinnen met 2 personen (57%) en in eenoudergezinnen met vader (49%).
- Meer jongeren uit lage sociale groepen gebruiken een telefoonkaart (88%) .

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM - financieringsbron

Evolutie in vgl met 2007

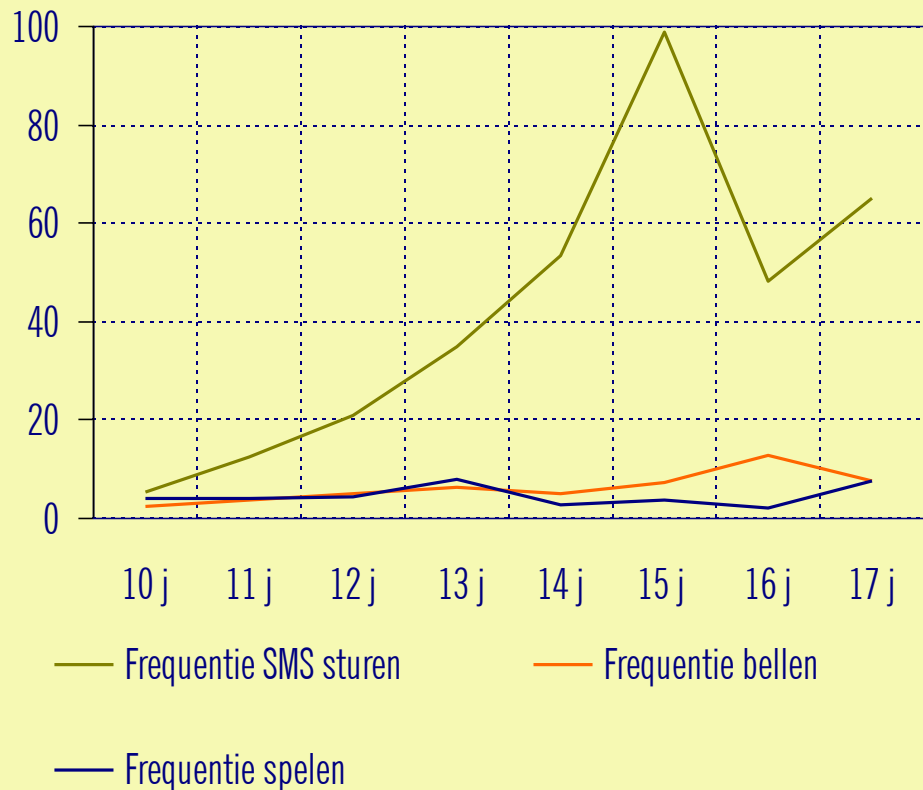

➤ Wie betaalt je telefoonkaart of abonnement?

- Meer dan ooit betalen de ouders de toegang tot het mobiele telefonienetwerk van hun kinderen. Meer dan 1 op 3 betaalt het abonnement of de telefoonkaart (ook) met het eigen (zak)geld, dat is minder dan in 2007.
- Het eigen (zak)geld wordt meer gebruikt door de jongeren in het technisch secundair (46%) en hoger secundair onderwijs (5de-6de jaar: 53%). Franstalige jongeren betalen minder met hun (zak)geld (31%), Nederlandstalige meer (41%).
- Jongeren in gezinnen met twee personen, eenoudergezinnen met vader en gezinnen met co-ouderschap worden financieel meer ondersteund door de ouders.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM - frequentie van SMS'en, bellen en spelletjes spelen volgens leeftijd

➤ Hoe vaak heb je deze week een SMS gestuurd, gebeld en spelletjes gespeeld met/op je GSM?

- Een sms sturen blijft de populairste vorm van gsm-gebruik. Het gemiddelde aantal sms'en dat jongeren tussen 10 en 17 jaar per week sturen is 48. Tot de leeftijd van 15 jaar worden er steeds meer gestuurd.
- Bellen met de gsm neemt verder af in vergelijking met 2007: vandaag nog gemiddeld 7 maal per week.
- Spelletjes spelen met de gsm varieert met de leeftijd. Gemiddeld gebeurt het bijna 5 maal per week.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM - frequentie van SMS'en, bellen en spelletjes spelen volgens profiel

SMS'jes sturen:

- Het begint op 10 jaar met ongeveer 5 per week en kent een piek op 15 jaar met bijna 100 per week.
- Jongeren uit het technisch secundair en beroepssecundair onderwijs sms'en meer (respectievelijk 92 en 76 maal per week).
- In kleine Waalse en kleine Vlaamse dorpen wordt er meer ge-sms't (respectievelijk 79 en 71 keer per week).

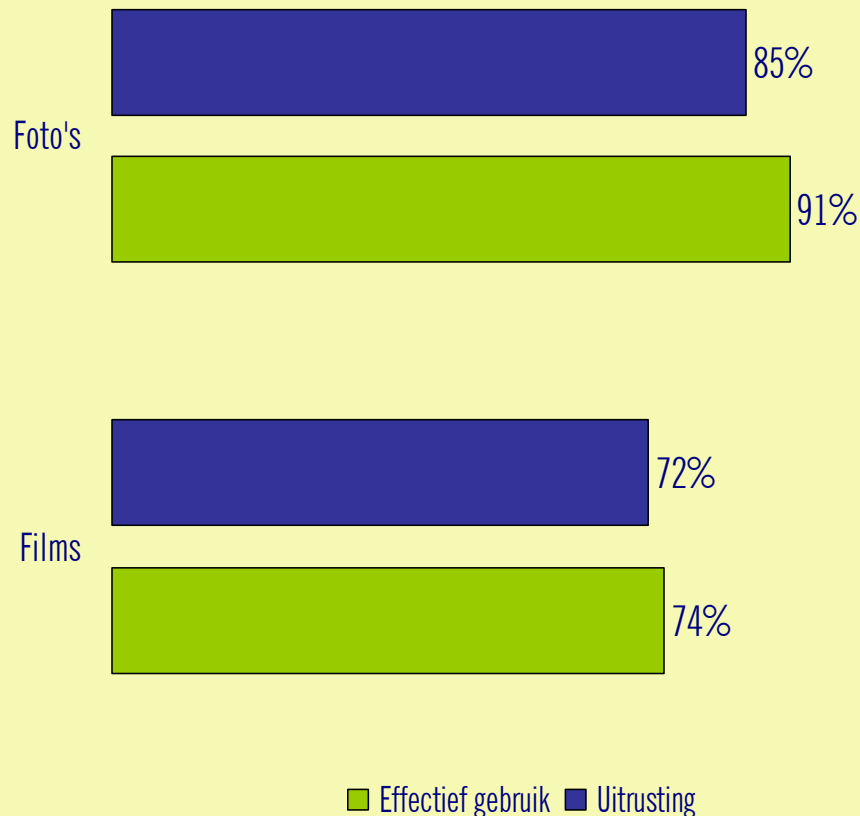
Bellen met de GSM:

- Bellen komt wijdverspreid voor, al is er een verdere daling in vergelijking met 2007 (van gemiddeld 8 naar 7 maal per week).
- De oudste leeftijdsgroepen bellen meer.

Spelletjes spelen met de GSM:

- Gemiddeld worden er 5 maal per week spelletjes op de gsm gespeeld. Tussen 10 en 12 jaar spelen de jongeren zo'n 4 keer per week, bij de 13-jarigen is het bijna 8 keer per week. Daarna neemt de frequentie af, maar de 17-jarigen spelen opnieuw meer dan 7 keer per week.

GSM - toepassingen: foto's en filmpjes

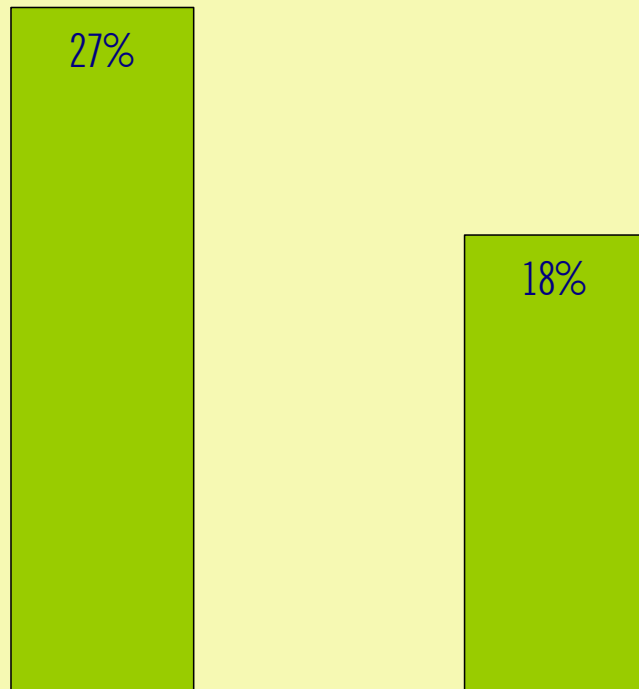

➤ Kan je met je GSM foto's maken/filmen?

- Bijna alle gsm's zijn uitgerust met een fotocamerafunctie. 3 van de 4 hebben ook een filmopnamefunctie.
- De jongeren die erover beschikken maken er ook massaal gebruik van: 9 op 10 maken foto's en bijna 3 op 4 filmpjes.
- De jongeren van het secundair technisch en beroepsonderwijs hebben de best uitgeruste gsm's: in het beroepsonderwijs kan 92% foto's maken en 81% filmpjes, in het technisch onderwijs beschikt 89% over die laatste toepassing. Toch maken ze weinig filmpjes. Hoewel ze er minder over beschikken, zijn beide functies wel populair bij de leerlingen van het lager onderwijs, en dan vooral de filmoptie.
- Bijna 6 op 10 jongeren geven toe dat ze hun gsm al in de klas gebruikt hebben, zonder uit te leggen waarvoor. Bij de 14- tot 17-jarigen gaat het zelfs over 7 tot 8 leerlingen op 10.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM - toepassingen: beltonen en spelletjes

Beltonen downloaden

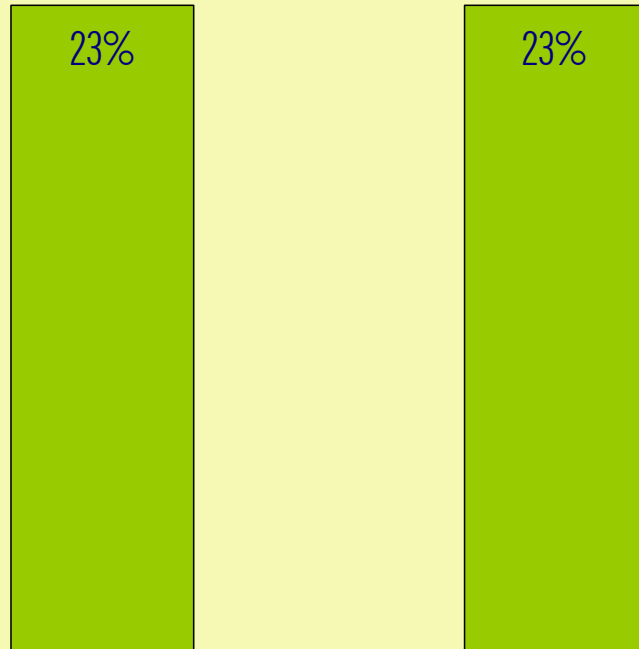
Spelletjes downloaden

➤ Heb je al beltonen/spelletjes gedownload?

- Meer dan 1 op 4 jongeren heeft al beltonen gedownload en bijna 1 op 5 spelletjes.
- Het downloaden van beltonen is populairder bij Brusselse jongeren (44%) en bij de 12-14-jarigen (tot bijna 10% meer). De 15-17-jarigen doen het minder dan gemiddeld (tot bijna 10% minder).
- Spelletjes downloaden gebeurt meer door jongens (23%) en Brusselse jongeren (40%). Jongeren uit lage sociale groepen doen het minder (12%), jongeren uit gemiddelde sociale groepen meer (22%). Franstalige jongeren doen het meer (23%), Nederlandstalige minder (15%).

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM - toepassingen: beltonen en spelletjes

Problemen met beltonen
downloaden

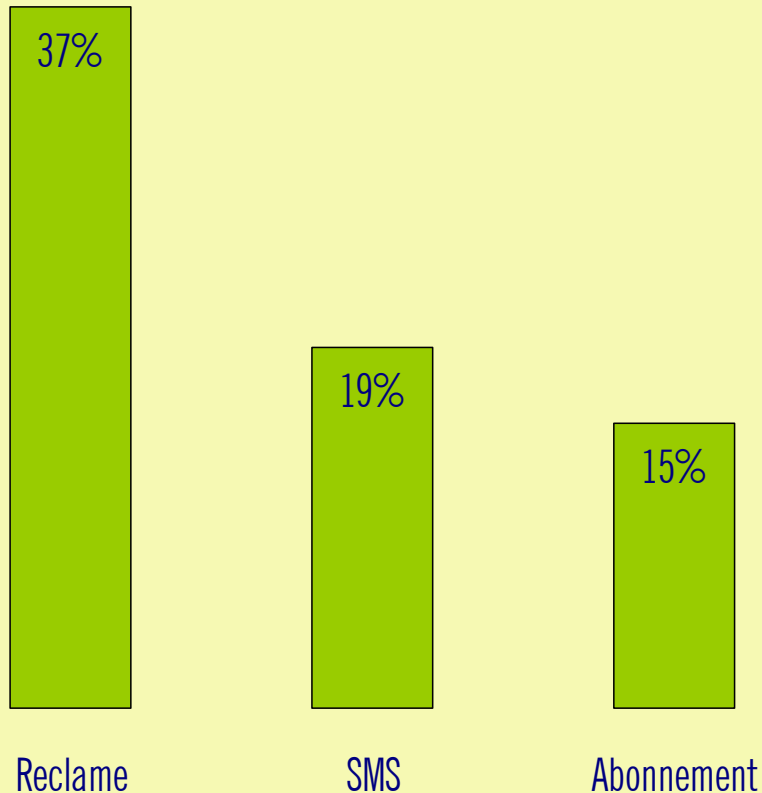
Problemen met spelletjes
downloaden

➤ Heb je daarmee al problemen gehad?

- Bijna 1 op 4 jongeren die beltonen en spelletjes downloadt heeft er al problemen mee gehad.
- Bij de beltonen zijn het vooral de 15-jarigen (36%) en jongeren die in Vlaamse steden wonen (41%). Jongeren uit de hogere jaren van het secundair onderwijs (13%) en jongeren uit lage sociale groepen (14%) beweren minder problemen te hebben gehad.
- Met het downloaden van spelletjes hebben vooral kinderen uit het lager onderwijs (38%), en dan vooral de 10-jarigen (53%), problemen gehad. Dat geldt ook voor jongeren uit Brussel (42%) en uit het beroepssecundair onderwijs (49%).

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die beltonen/spelletjes downloaden

GSM - ontvangst reclame, ongewenste en bij ontvangst te betalen sms, ongevraagd abonnement op bepaalde GSM-diensten

➤ Heb je dit al ontvangen of meegemaakt?

- Bijna 2 op 5 heeft al reclame ontvangen en (bijna) 1 op 5 ontving al ongewenste en bij ontvangst te betalen sms of was (of raakte) geabonneerd op gsm-diensten die men niet gevraagd had.
- Meer Brusselse jongeren, jongeren uit landelijke Waalse gemeenten (beide 46%) en jongeren uit lage sociale groepen (42%) vermelden de ontvangst van reclame op hun gsm.
- De confrontatie met ongewenste en te betalen sms'jes wordt meer vermeld door jongeren uit kleine gezinnen (gezin met 2 en 3 personen, eenoudergezin vader) en door jongeren uit het technisch secundair onderwijs (28%).
- Een ongevraagd abonnement wordt meer vermeld door Franstalige (19%) en Brusselse jongeren (24%) en door jongeren uit het secundair technisch onderwijs (21%).

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM-gebruik - ouderlijk toezicht

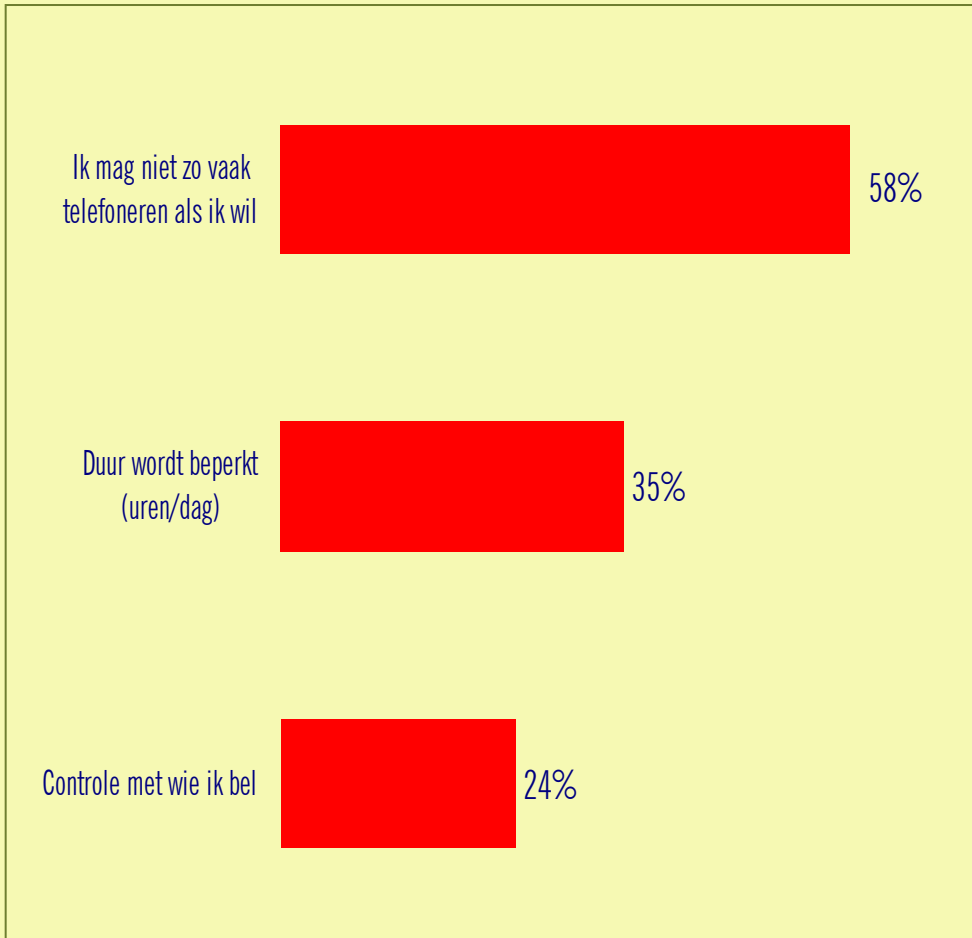

➤ Leggen je ouders je regels op i.v.m. bellen met je GSM?

- Meer dan 4 op 5 jongeren beweren van niet. Voor activiteiten zoals surfen op internet en televisie leggen meer ouders regels op!
- De 12-jarigen (36%) en 15-jarigen (21%) krijgen meer te maken met regels, de oudere leeftijden veel minder (10%).
- Jongeren in het secundair technisch en beroeps-onderwijs worden minder regels opgelegd. Dat geldt ook voor jongeren in de steden en in Brussel.
- In landelijk Vlaanderen en in gezinnen met co-ouderschap stellen meer ouders regels in.

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben

GSM-gebruik - ouderlijk toezicht

➤ Welke regels?

- Bijna 6 op 10 jongeren klagen dat ze hun gsm niet zo vaak mogen gebruiken als ze zouden willen. Dat geldt meer voor de 10-jarigen (92%) en voor de jongste en oudste leeftijdsgroepen in het secundair onderwijs (71% en 75%). Ongetwijfeld heeft deze 'ouderlijke beperking' te maken met budgettaire overwegingen!
- Het gebruik in de tijd beperken (35%) heeft vooral te maken met dezelfde financiële bekommernis.
- 24% van de jonge gsm-gebruikers zeggen dat hun ouders controleren wie gebeld wordt. Kinderen uit het lager onderwijs vermelden deze beperking meer (49%).

Basis: jongeren van 10 tot 17 jaar die een gsm hebben en bepaalde regels moeten volgen

Conclusies GSM

- Gemiddeld meer dan 90% van de jongeren hebben vandaag een gsm, een stijging van 7% tegenover 2007. Vandaag is op de leeftijd van 12 jaar een gsm iets persoonlijks en onmisbaars, zowel overdag als 's nachts!
- Vooral bij de 10-12-jarigen nam het bezit de afgelopen jaren nog toe! Zal straks meer dan 9 op 10 van hen een gsm hebben, zoals nu al het geval is bij de andere leeftijdsgroepen?
- De meeste jongeren krijgen hun gsm cadeau van de ouders, maar meer dan 3 op 10 jongeren koopt hem (ook) zelf. Toch kiezen ze op elke leeftijd in grote mate zelf hun gsm. Zeker vanaf 13 jaar gebeurt dat steeds onafhankelijker van de ouders. Vanaf dan bewegen de jongeren zich zelfstandig op de markt van de mobiele telefonie.
- Die actieve rol betekent niet dat het gsm-gebruik ook met het eigen (zak)geld betaald wordt. In vergelijking met 2007 gebruiken de jongeren er hun (zak)geld zelfs minder voor. Het gebruik van telefoonkaarten neemt af en dat van abonnementen toe, maar een zeer grote meerderheid van jongeren gebruikt nog steeds de eerste. De telefoonkaarten maken het mogelijk om de gebruikskosten laag te houden, maar het zijn in de eerste plaats de ouders die ze betalen. Ongetwijfeld voelen de ouders zich “verplicht” om in te gaan op de vraag om een gsm. Aan jonge kinderen wordt deze zelfs gegeven als een “nuttig” (!) geschenk ter gelegenheid van een kinderfeest. De kinderen spelen hier ten volle hun rol als voorschrijver.

Conclusies GSM

- De gsm is niet alleen een mobiele telefoon, maar ook steeds meer een interface om beeld en geluid te beheren. De uitrusting van de gsm met de foto- en filmfunctie neemt toe in vergelijking met 2007. De allerjongsten gebruiken deze functies relatief meer.
- Net als in 2007 blijft het sturen van een sms met lengten voorsprong de meest populaire vorm van gsm-gebruik. Vanaf 13 jaar wordt er veel ge-sms't. De 15-jarigen doen dit het vaakst (zo'n 100 maal per week). Jongeren gebruiken hun gsm (nog) minder om te bellen dan in 2007. Spelletjes op de gsm worden vandaag gemiddeld 5 maal per week gespeeld.
- Een groot aantal minderjarige consumenten had al problemen met bepaalde gsm-toepassingen en/of -diensten. 25% van de jongeren die beltonen en spelletjes downloaden met hun gsm signaleren problemen. 1 tot 2 op 5 maakte al kennis met (ongewenste) reclame op de gsm en ongewenste en te betalen sms en abonnementen op diensten die men niet gevraagd had. Sommige jongeren – soms de jongste groepen uit het onderzoek! - maken meer melding van bepaalde problemen of zullen er in de toekomst sneller mee te maken krijgen omdat ze bepaalde toepassingen en diensten meer gebruiken.

Aanbevelingen GSM

- De daling van de aankoopprijs kan de ruime verspreiding van de gsm bij jongeren gedeeltelijk verklaren, maar het succes heeft ook te maken met de rol die hij speelt in het leven van de doorsnee jongere, nl. een middel voor identificatie en sociale (h)erkenning. De gsm speelt een essentiële rol in de communicatie tussen opgroeiende kinderen en jongeren. Ondertussen nemen de diversiteit en multimediatoepassingen van mobiele telefoons en de convergentie met andere media(toepassingen), waaronder het internet, toe. Jongeren zijn als consumenten sterk betrokken bij de technologische vooruitgang op dit vlak. Zij zijn vaak de eerste en meest enthousiaste gebruikers (en slachtoffers?) van nieuwe toepassingen. Maar de experimenteerlust van deze groep kwetsbare consumenten leidt, samen met hun toenemende gsm-gebruik, ook tot specifieke risico's. Het is belangrijk om deze risico's te onderkennen en jongeren erover in te lichten:

Aanbevelingen GSM

- **Ongewenst contact.** Kinderen en jongeren kunnen hiervan het slachtoffer worden na contact met de mobiele telefoon. Intimidatie en pesten via de gsm komt vaak voor. Cyberpesten (door schoolkameraadjes of vreemden) kan desastreuze gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind. Er is ook een gevaar voor voyeurisme dat ontstaat door het laten circuleren van gewelddadige, vernederende of ontterende beelden van kinderen, zoals bij happy slapping gebeurt.
- **Diefstal.** Dit gevaar is reëel, vooral bij de dure gsm's. Daar kan ook fysieke agressie bij komen kijken.
- **Spam.** Een meerderheid van de minderjarige gsm-gebruikers heeft al sms-spam in de ene of andere vorm ontvangen. Sommige van deze diensten worden tegen een hoog tarief gefactureerd en de ontvangst van vervolgsms'jes kan moeilijk gestopt worden. Er is een algemeen risico op ontvangst van ongevraagde berichten (commerciële berichten, maar bvb. ook pornografisch beeldmateriaal).
- **Foto's en video's/privacy.** Veel mobiele telefoons hebben vandaag een ingebouwde camera. Er worden vaak foto's en filmpjes gemaakt zonder toestemming en doorgestuurd naar vrienden of gepubliceerd op websites.

Aanbevelingen GSM

- **(Intensief) gebruik.** Kinderen en jongeren gebruiken hun gsm vaak wanneer ze alleen zijn. Daardoor is het voor de ouders moeilijk om de communicatie te sturen en controleren. Minderjarigen informeren blijft dus belangrijk. Intensief en voortdurend gebruik kan ook leiden tot gevaarlijke situaties in het verkeer omdat de oplettendheid afneemt en reactiesnelheid vertraagt. Intensief gebruik van de gsm kan bovendien een ontwrichtende impact hebben op de sociale contacten. Het OIVO vreest dat dergelijke verslaving ook kan leiden tot financiële problemen.
- **Reclame en commerciële druk.** Jongeren ontvangen via sms steeds meer reclameboodschappen. Er worden hen ook diensten aangeboden die ze met hun belkrediet kunnen betalen.
- **Gezondheid.** Het herhaalde gebruik van de mobiele telefoon, onder andere bij kinderen, zou kunnen leiden tot gezondheidsproblemen (risico op kanker, doofheid bij slecht gebruik, enz.). Er zijn vandaag geen harde bewijzen dat elektromagnetische straling schadelijk is, maar het is evenmin bewezen dat het niet zo is. Zeker met kinderen neemt men beter het zekere voor het onzekere: een voorzichtige omgang met de gsm vermindert de stralingsbelasting waaraan ze blootstaan.

Aanbevelingen GSM

- In de ICT-opvoeding moet naast het internet meer aandacht besteed worden aan de risico's van en de omgang met de gsm. De wisselwerking tussen de twee neemt trouwens toe. Die 'bel-opvoeding' moet onder meer gaan over de bovenvermelde risico's: omgaan met geld en kostenbeheersing (gsm-gebruik, commerciële diensten, ...), gezondheid, persoonlijke veiligheid, privacy, de 'bel-etiquette', ...
- Omdat jongeren te maken krijgen met verantwoordelijkheden die nog niet helemaal bij hun leeftijd passen, zoals het beheer van een budget, beveelt het OIVO een veralgemeende identificatie aan van de telefoonnummers die minderjarigen gebruiken. Zo kan de toegang tot bepaalde diensten en mogelijkheden (bvb. diensten tegen betaling, internationale oproepen, betalende sms'en enz.) worden beperkt.
- Wat de toegang tot geblokkeerde diensten en gebruiksmogelijkheden betreft zou het goed zijn als de ouders een voorafgaande, schriftelijke aanvraag moeten indienen om te kunnen beschikken over het paswoord dat het gebruik van deze of gene dienst mogelijk maakt. Op die manier kunnen ouders en kinderen ook meer van de problemen bewustgemaakt worden.

Aanbevelingen GSM

- Om de ontwikkeling van consumptiegedrag op een te jonge leeftijd te vermijden en te voorkomen dat kinderen het mikpunt van acties met commerciële doeleinden worden, wenst het OIVO een verbod op reclame naar gsm-nummers die geregistreerd staan als behorende tot een minderjarige.
- Veel minderjarigen worden het slachtoffer van misleidende en ongevraagde sms-diensten. De praktijken van de aanbieders van sms-diensten én telecomaanbieders maken op zijn minst een betere bescherming van de minderjarigen noodzakelijk. Het zou altijd duidelijk moeten zijn wat er precies aangeboden wordt en tegen welke voorwaarden en kosten. Bij klachten moet de telecomaanbieder kunnen worden aangesproken.
- De gedragscode van gsm-operatoren/telecom wet 2005: ethische commissie en ethische code is op dit ogenblik in discussie bij de raad van State die het advies ten vroegste in maart 2010 zal uitbrengen.
- Er is een mogelijkheid om een klacht neer te leggen bij de ombudsman telecommunicatie (<http://www.ombudsmantelecom.be/>) en de ethische commissie voor telecommunicatie (www.telethicom.be).

Aanbevelingen GSM

- Het beheer van risico's als commercieel misbruik of consumentenbedrog via mobiele telefonie bij minderjarigen mag niet onderschat worden omdat dit medium op het vlak van de technologische vooruitgang een grote dynamiek kent: de gsm is het eerste instrument in elke marketingstrategie die op jongeren gericht is én speelt een steeds grotere rol bij de daden die jongeren stellen als verbruikers: betalingen doen, inhoud uploaden of downloaden, ... En dat alles ver weg van het wakende oog van de volwassenen!

Verantwoordelijke uitgever:
Marc Vandercammen

OIVO
Stichting van openbaar nut - NE 417541646
Paapsemiaan 20 - 1070 BRUSSEL
Tel. 02/547.06.11 - Fax. 02/547.06.01
www.oivo.be

Uitgave 2010
Catalogusreferentie : 997-10

D 2010-2492-10
©OIVO

Prijs: 28 €

Reproductie voor niet-commerciële doeleinden toegelaten mits bronvermelding